

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति २०८२/०५/१३ गते सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएको मुद्दाको विवरण:-

सि.नं	प्रतिवादीहरू	मुद्दा	आयोगको माग दावी तथा विशेष अदालतको फैसला	विशेष अदालतको फैसला र आधार	आयोगबाट सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका आधारहरू
१	प्रतिवादीहरू रामदरश यादव, शुभाष कुमार झा, उपेन्द्र यादव र राम सुन्दर साह तेली मु.नं (०७९- CR-०२०७) फैसला मिति २०८१/०८ /१७	विद्यालय पोशाक खरिदमा अनियमितता गरी भ्रष्टाचार गरेको।	आयोगको माग दावी • प्रतिवादीहरू मिथिला बिहारी नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामदरश यादव, लेखापाल सुभाष कुमार झा र जिन्सी शाखाका प्रमुख खरिदार उपेन्द्र यादवलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ८ को उपदफा (१) को खण्ड (ज) बमोजिमको कसूरमा बिगो रु.५,३४,७१०/- कायम गरी सोही ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) बमोजिम सजाय गरी बिगो असुल उपर हुन र प्रतिवादी मजदुर होजियारी उद्योग, जनकपुरधाम-२ का प्रोप्राइटर राम सुन्दर साह तेलीलाई सोही ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) खण्ड (ज) बमोजिमको कसूरजन्य कार्यको सोही ऐनको दफा २२ बमोजिमको लाभ प्राप्त गर्ने प्रकृतिको मतियारको कसूर गरेकोले निज प्रतिवादीलाई सो दफा २२ को प्रतिवन्धात्माक वाक्यांश बमोजिम मुख्य कसूरदारलाई हुने सजाय सरह सजाय हुन साथै अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५ को दफा ४१ बमोजिम प्रतिवादीहरू रामदरश यादव, सुभाष कुमार झा, उपेन्द्र यादव र राम सुन्दर साह तेलीबाट पीडित राहत कोषमा क्षतिपूर्ति शुल्क जम्मा गराउन समेतको मागदावी लिई विशेष अदालत समक्ष आरोपपत्र दायर गरिएको देखिन्छ। अदालतको फैसला • प्रतिवादीहरूले आरोप दावीबाट सफाई पाउने ठहर्छ भनी फैसला भएको देखिन्छ।	फैसला: प्रतिवादीलाई सफाई दिने गरी भएको फैसला। विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारहरू: • उद्योग वाणिज्य संघ, जनकपुरको पत्रमा उल्लिखित सामानहरूको मूल्य सूचीको कुनै स्वीकृत मापदण्ड रहेको वादीले पुष्टि गर्न सकेको नदेखिँदा कोटेशन अनुसार खरिद गरेको सो मालवस्तुको बदनियतपूर्वक अस्वभाविक मूल्य निर्धारण गरी नगरपालिकालाई हानि नोक्सानी गरेको भन्ने वादी दावी पुग्न नसकेको।	• जिल्ला धनुषा, मिथिला बिहारी नगरपालिका वडा नं. ९ को अन्दुपट्टी आधारभुत विद्यालय र रामजानकी प्रा.वि.मा आ.व. २०७९/०८० मा संचालित विद्यार्थी सिकाई अभिवृद्धि कार्यक्रममा कुनै काम नगरी काम भएको देखाई गलत तरिकाले भुक्तानी गरी हानीनोक्सानी गरेको भन्ने समेत व्यहोराको उजुरीमा थप अनुसन्धान पश्चात दायर भएको प्रस्तुत मुद्दामा मिथिला बिहारी नगरपालिका वडा नं.९ को वडा स्तरीय विद्यार्थी सिकाई अभिवृद्धि कार्यक्रम अन्तर्गत उक्त वडा मा रहेका श्री रामजानकी प्रा.वि. र श्री आधारभुत विद्यालयको विद्यार्थीहरूको लागि पैन्ट, स्कर्ट, सर्ट, जुता, टाई, बेल्ट, मोजा समेत सात प्रकारका पोसाक खरिद गर्न दर रेट माग गर्ने भनी मिथिला बिहारी नगरपालिकाबाट टिप्पणी आदेश भएको देखिन्छ। दर रेट पेस गर्ने फर्महरूमध्ये सबैभन्दा न्यूनतम रकम कबोल गर्ने मजदुर होजियारी उद्योगबाट खरिद गर्ने कार्य अगाडि बढाउन सो नगरपालिकाबाट निर्णय भई शैक्षिक पोसाक खरिद कार्य गर्न गराउन मिथिला बिहारी नगरपालिकाको कार्यालय र मजदुर होजियारी उद्योगको बीचमा मिति २०८०/०३/०६ मा सम्झौता भएको देखिन्छ। सम्झौता बमोजिमको पोसाकहरू तयार गरी कार्यालयमा बुझाइसकेकोले रकम भुक्तानीको लागि उक्त उद्योगले नगरपालिकाको कार्यालयमा निवेदन दिएपछि आयकर सहित जम्मा रु.९,९६,६६०।- मिथिला बिहारी नगरपालिकाको कार्यालयले मजदुर होजियारी उद्योगलाई मिति २०८०/०३/१३ मा उल्लिखित रकम भुक्तानी गरेको देखिन्छ। उक्त पोशाक खरिदका सन्दर्भमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको कार्यालय बर्दibasमा उजुरी परेकाले मिथिला बिहारी नगरपालिकाबाट खरिद गरिएका पोशाकहरूको मूल्य यकिन गर्न अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको कार्यालय बर्दibasले जनकपुरधाम उद्योग वाणिज्य संघलाई मिति २०८०/०७/१६ मा लेखिपठाएकोमा जनकपुरधाम उद्योग वाणिज्य संघले सोही मितिमा प्रत्येक पोसाकको दर रेट उल्लेख गरी खुलाई पठाएको देखिन्छ। जनकपुरधाम उद्योग वाणिज्य संघले पठाएको दर रेट अनुसार मिथिला बिहारी नगरपालिकाबाट खरिद गरिएका पोसाकहरूको जम्मा मूल्य रु.४,६१,९५०।- हुने भनी खुलि आएको देखिँदा उक्त सामग्रीहरूको प्रचलित बजार मूल्य भन्दा रु.५,३४,७१०।- बराबरको रकम अस्वभाविक रूपमा बढी राखि भुक्तानी लिने दिने कार्य गरी यि प्रतिवादीहरू प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामदरश यादव, लेखापाल शुभाष कुमार झा, खरिदार उपेन्द्र यादव र मजदुर होजियारी उद्योग जनकपुरधामका प्रोप्राइटर राम सुन्दर साह तेलीले भ्रष्टाचारजन्य कसूर गरेको तथ्य पुष्टि भईरहेको अवस्थामा उल्लिखित प्रतिवादीहरूलाई आरोप दावीबाट सफाई दिने गरी भएको उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण रहि बदर भागी छ। • मिथिला बिहारी नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामदरश यादव, लेखापाल सुभाष कुमार झा र जिन्सी शाखाका प्रमुख खरिदार उपेन्द्र यादवको हकमा: मिथिला बिहारी नगरपालिकाबाट आ.व.२०७९/०८० मा अन्दुपट्टी आधारभुत विद्यालय र रामजानकी प्रा.वि.मा उपरोक्त सात प्रकारका पोशाक खरिदको लागी रु.१०,००,०००/- को बजेट अन्तर्गत रहेर खरिद प्रक्रिया अगाडि बढाउदा सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५ मा रहेको व्यवस्था अनुसार सार्वजनिक निकायले कुनै पनि खरिदको लागि तोकिए बमोजिम लागत अनुमान तयार गर्नुपर्नेमा सो अनुसार लागत अनुमान तयार गरी स्वीकृत गरेको समेत देखिँदैन। लागत अनुमान तयार गर्दा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९ र ११ बमोजिमको कार्य गर्नु पर्नेमा सो अनुसारको लागत अनुमानको तयारी तथा स्वीकृति गरि खरिद कार्य गरेको देखिँदैन। यसै गरी सोही नियमावलीको नियम ८५ अनुसार सोझै खरिद गर्दा समेत सोही नियम ८५ को उपनियम (४) अनुसार एक लाख भन्दा बढी रकमको सोझै खरिद गर्दा मौजुदा सुचीमा रहेका कम्तिमा ३ वटा आपूर्तिकर्ता निर्माण व्यावसायी परामर्शदाता वा सेवा प्रदायकबाट लिखित रूपमा दरभाउपत्र माग गरी खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था

				रहेकोमा यी प्रतिवादीहरू प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामदरश यादव, लेखापाल शुभाष कुमार झा, खरिदार उपेन्द्र यादव र मजदुर होजियारी उद्योग जनकपुरधामका प्रोपाईटर राम सुन्दर साह तेलीले एकआपसमा मिलेमतो गरी केवल तीनवटा फर्म देखाउने प्रयोजनको लागि मात्र निज प्रतिवादी राम सुन्दर साह तेलीको श्रीमती शान्तिदेवी साहको नाउको शान्ति होजियारी उद्योग र आफ्नै गफमेलका मानिसका नाउको आर.के. जनरल अडर्स एण्ड सप्लायर्सको फर्मको नामबाट झुठ्ठा दरभाउपत्र पेश गरी गर्न लगाई मूल्यांकन समितिको बैठक मार्फत मूल्यांकन गर्नुपर्नेमा सो नगरी कार्यालयको टिप्पणी अदेश मार्फत मूल्यांकन गरी पैन्ट, स्कर्ट, सर्ट, जुत्ता, टाई, बेल्ट र मोजा समेत गरी ७ प्रकारका पोशाक सामान एकमुष्ट रुपमा २९५ सेट पोशाक सामग्री वापत रु.९,९६,६६०/- रकम मजदुर होजियारीका प्रोप्राइटर राम सुन्दर साह तेलीलाई भुक्तानी गरेको देखिन्छ। उक्त खरिद गरिएका पोशाकहरूको सम्बन्धमा आयोगको कार्यालय, बर्दिवासबाट नमुना सहित जनकपुर उद्योग वाणिज्य संघलाई सो सामग्रीहरूको मूल्य एकिन पठाएकोमा उक्त संघबाट प्राप्त दररेट अनुसार खरिद भई विद्यालयलाई बुझाईएका सामग्रीहरूको जम्मा मूल्य रु.४,६९,९५०/- (अक्षेरुपि चार लाख एकसठ्ठी हजार नौ सय पचास मात्र) मात्रै पर्ने भनी खुलि आएको देखिन्छ। उक्त सामग्रीहरू खरिदमा रु. ९,९६,६६०/- भुक्तानी गरेकोमा प्रचलित बजार मूल्य भन्दा रु.५,३४,७९०/- (अक्षेरुपि पाँच लाख चौतिस हजार सात सय दश रुपैयाँ मात्र) बराबरको रकम अस्वाभाविक रुपमा बढी मूल्य तिरी/भुक्तानी लिई दिई प्रतिवादीहरू प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामदरश यादव, लेखापाल शुभाष कुमार झा, खरिदार उपेन्द्र यादवले आफू तथा मजदुर होजियारीका प्रोप्राइटर राम सुन्दर साह तेलीलाई गैरकानुनी लाभ पुर्याउने र मिथिला बिहारी नगरपालिकालाई गैरकानुनी हानिनोक्सानी पुर्याउने बदनियतले प्रोप्राइटर राम सुन्दर साह तेलीलाई भुक्तानी दिने/लिने कार्य गरी/गराई भ्रष्टाचारजन्य कसूर गरेको तथ्य पुष्टि भएको छ। यी प्रतिवादीहरूले उक्त खरिदमा प्रचलित बजार मूल्य भन्दा रु.५,३४,७९०/- (अक्षेरुपि पाँच लाख चौतिस हजार सात सय दश रुपैयाँ मात्र) बराबरको रकम अस्वाभाविक रुपमा बढी मूल्य देखाएको तथ्यलाई प्रतिवेदकहरू कपिल ज्ञवाली, दिनेश शिवाकोटी र महेश देउजा समेतले अदालत समक्ष बकपत्र गर्दा स्थलगत मुचुल्का र प्रतिवेदनमा भएको बेहोरा र सोमा भएको सहीछाप आफ्नै हो भनी बकपत्र समेत गरीदिएको देखिँदा उक्त बकपत्र समेतलाई प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ बमोजिम प्रमाणको रुपमा ग्रहण गर्नु पर्नेमा सो प्रमाणलाई अनदेखा गरी प्रतिवादीहरू प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामदरश यादव, लेखापाल शुभाष कुमार झा, खरिदार उपेन्द्र यादव र मजदुर होजियारी उद्योग जनकपुरधामका प्रोपाईटर राम सुन्दर साह तेलीलाई सफाई दिने गरी भएको उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण रहि बदर भागी छ। • मजदुर होजियारी उद्योग, जनकपुरधाम-२ का प्रोप्राइटर राम सुन्दर साह तेलीको हकमा: निज प्रतिवादी राम सुन्दर साह तेलीले प्रचलित बजार मूल्य भन्दा बढीको दरभाउ पत्रमा हस्ताक्षर गरी पैन्ट, स्कर्ट, सर्ट, जुत्ता, टाई, बेल्ट र मोजा लगायत ७ प्रकारका सामान एकमुष्ट रुपमा २९५ सेट पोशाक सामग्री वापत रु.९,९६,६६०/- रकम भुक्तानी लिईएको देखिन्छ। आयोगको कार्यालय, बर्दिवासबाट खरिद भएको पोशाकको नमुना सहित जनकपुर उद्योग वाणिज्य संघलाई सो सामग्रीहरूको मूल्य एकिन गर्न पठाएकोमा उक्त संघबाट प्राप्त दररेट अनुसार खरिद भई विद्यालयलाई बुझाईएका सामग्रीहरूको जम्मा मूल्य रु.४,६९,९५०/- (अक्षेरुपि चार लाख एकसठ्ठी हजार नौ सय पचास मात्र) मात्रै पर्ने भनी खुलि आएको देखिन्छ। उक्त सामग्रीहरू प्रचलित बजार मूल्य भन्दा रु.५,३४,७९०/- (अक्षेरुपि पाँच लाख चौतिस हजार सात सय दश रुपैयाँ मात्र) बराबरको रकम अस्वाभाविक रुपमा बढी मूल्य तिरी/भुक्तानी लिई दिई प्रतिवादी राम सुन्दर साह तेली तथा प्रतिवादी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामदरश यादव, लेखापाल शुभाष कुमार झा, खरिदार उपेन्द्र यादवले एक आपसमा मिलेमतो गरी आफूहरूलाई गैरकानुनी लाभ पुर्याउने र मिथिला बिहारी नगरपालिकालाई गैरकानुनी हानिनोक्सानी पुर्याउने बदनियतले प्रतिवादी राम सुन्दर साह तेलीलाई भुक्तानी दिने/लिने कार्य गरे/गराई भ्रष्टाचारजन्य कसूर गरेको तथ्य पुष्टि हुन्छ। यी प्रतिवादीले उक्त खरिदमा प्रचलित
--	--	--	--	--

				बजार मूल्य भन्दा रु.५,३४,७१०/- (अक्षेरुपि पाँच लाख चौतिस हजार सात सय दश रुपैयाँ मात्र) बराबरको रकम अस्वाभाविक रुपमा बढी मूल्य देखाएको तथ्यलाई प्रतिवेदकहरु कपिल ज्ञवाली, दिनेश शिवाकोटी र महेश देउजा समेतले अदालत समक्ष बकपत्र गर्दा स्थलगत मुचुल्का र प्रतिवेदनमा भएको बेहोरा र सोमा भएको सहीछाप आफ्नै हो भनी बकपत्र समेत गरीदिएको देखिदा उक्त बकपत्र समेतलाई प्रमाण ऐन,२०३१ को दफा १८ बमोजिम प्रमाणको रुपमा ग्रहण गर्नु पर्नेमा सो प्रमाणलाई अनदेखा गरी यी प्रतिवादी राम सुन्दर साह तेली समेतलाई सफाई दिने गरी भएको उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण रहि बदर भागी छ। - स्थानिय बजार व्यवस्थापनका लागि निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रका उद्योग वाणिज्य संघ, चेम्बर अफ कमर्स, उपभोक्ता संरक्षण लगायतका संस्थासँगको समन्वय र सहकार्यबाट नै बजार व्यवस्थापन हुन्छ। यसै सम्बन्धमा स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२(१) ले दिएको अधिकारको प्रयोग गरी विभिन्न गाउँसभा तथा नगरसभाले जारी गरेका स्थानीय बजार व्यवस्थापन तथा अनुगमन ऐन, २०७७ लगायतका ऐनहरुमा बजार व्यवस्थापन तथा उपभोक्ता हित संरक्षण समिति रहने र सो समितिको सदस्यमा स्थानिय उद्योग वाणिज्य संघको अध्यक्ष वा प्रतिनिधि रहने व्यवस्था रहेको छ भने सोही ऐनमा उक्त समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धि व्यवस्था रहेको र सोमा समेत अवान्क्षित तरिकाले गर्ने मूल्य वृद्धिलाई रोक्ने तथा नियन्त्रण गर्ने, उचित बजार मूल्यमा एकरूपता कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था गर्ने लगायतका कार्यहरु उल्लेख गरेको छ भने सोही ऐनमा बजार अनुगमन टोलिको गठन गर्ने व्यवस्था रहेको र सो टोलिमा समेत उद्योग वाणिज्य संघको प्रतिनिधि रहने व्यवस्था समेत रहेको देखिन्छ। उद्योग वाणिज्य संघले कुनै सामान वा सेवाको मूल्य सुची Price list दिदा उत्पादन लागत (कच्चा पदार्थ, श्रम ढुवानी लागत आदी), बजार आपूर्ति र माग, आयात मूल्य, ढुवानी खर्च, सदस्य व्यापारी/उद्योगसँग परामर्श गरेर बजार सर्वेक्षण जस्ता स्वीकृत मापदण्ड (Accepted stand) लाई आधार बनाई मूल्य सूची जारी गर्ने गरेको, सामान्यतया उद्योग वाणिज्य संघ को मूल्य सुची औषत बजार मूल्य (Average price) को रुपमा ८० प्रतिशत accurate हुने अवस्था प्रचलित अभ्यासबाट पुष्टि भई रहेको देखिदा देखिदै उक्त उद्योग वाणिज्य संघले कायम गरेको उल्लिखित सामानहरुको मूल्य सूचीलाई zero value कायम गरी प्रतिवादीहरु प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामदरश यादव, लेखापाल शुभाष कुमार झा, खरिदार उपेन्द्र यादव र मजदुर होजियारी उद्योग जनकपुरधाम -२ का प्रोपाईटर राम सुन्दर साह तेलीलाई सफाई दिने गरी भएको उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण रहि बदर भागी छ। - अतः माथि विवेचित आधार, कारण र मिसिल संलग्न प्रमाणहरुबाट प्रतिवादीहरु रामदरश यादव, शुभाष कुमार झा, उपेन्द्र यादव र राम सुन्दर साह तेलीले आरोपित कसूर गरेको पुष्टि हुँदा हुँदै आरोप दावीबाट सफाई दिने गरी भएको विशेष अदालत काठमाडौँको फैसला त्रुटिपूर्ण देखिएकोले उक्त फैसला बदर गरी आरोप-पत्र मागदावी बमोजिम कसूर ठहर गरी सजाय गरि पाउँन सम्मानित अदालत समक्ष अनुरोध छ।
--	--	--	--	---